

Osudové setkání. Lucy Sophie Yvonne de Jonquet a Josef kníže Colloredo Manssfeld

Autor: Jan Županič

Abstract

Fateful encounter. Lucy Sophie Yvonne de Jonquet and Prince Joseph Colloredo-Manssfeld. – Prince Colloredo-Manssfeld is on to the oldest European aristocratic families. Their family dominions are situated mainly in Bohemia and at the beginning of the 20th Century covered area of more than 58 000 hectares. The ruling prince thus belonged the most affluent mans of Austria-Hungary. It is no surprise that the marriage of Prince Joseph (1866–1957) to Lucy Yvonne Graham (1878–1940), born de Jonquet, whose origin was rather mysterious, caused quite a stir that shattered the prestige of the entire family.

Keywords: history, Colloredo-Manssfeld, aristocracy, Austria-Hungary, Bohemia

Klíčová slova: dějiny, Colloredo-Manssfeld, šlechta, Rakousko-Uhersko, Čechy

Na konci 19. století patřili Colloredo-Manssfeld k největším pozemkovým vlastníkům v monarchii. Když se roku 1895 stal panujícím knížetem Josef Colloredo-Manssfeld (1866–1957), získal ohromující jmění. Sice nemohl konkurovat impozantnímu dominiu hlubocko-krumlovských Schwarzenbergů s téměř 218 446 hektary, ale panství o rozloze 48 206 hektarů s ročním výnosem 310 218 zlatých jej stavělo mezi nejbohatší velkostatkáře Evropy.¹ Dalšími nákupy navíc do rozpadu monarchie výměra colloredovských statků narostla na 58 239 hektarů. (Tittel 1891: 121–126)² Není proto divu, že kníže Josef patřil mezi nejvíce žádoucí ženichy podunajské monarchie. Když proto kníže konečně zakotvil v manželském přístavu, vzbudila osobnost jeho vyvolené, Lucy Sophie Yvonne de Jonquet (1878–1940), značnou pozornost a také řadu otázek. Nejenže nepocházela z Rakouska, ale ani její rodina nepatřila mezi známou šlechtu.

O jejím dětství a původu víme bohužel velmi málo. Narodila se v anglickém hrabství Surrey jako dcera francouzského gentlemana Adolpha Joseph de Jonquet a Lucy Tibbs.³ Rodiče jí zemřeli velmi brzy a výchovu převzala teta, hraběnka d'Etchegoyen, která jí také svěřila do péče londýnského katolického konventu Ježíše a Panny Marie. Kolem roku 1894 byla svou tetou uvedena do londýnské společnosti a krátce nato – tedy zřejmě roku 1895 – se provdala za Johna Grahama. Ten ale zemřel již v roce 1898, a protože pocházel z velmi bohaté obchodnické rodiny, jeho vdova od té doby žila jako zámožná rentiérka v Londýně a Paříži.

¹ Z toho připadalo na Dobříš 105 032 zl., na Opočno 92 758 zl. a na Zbiroh 112 428 zl.

² Též advokát JUDr. Eduard Fuchs jménem Josefa Colloredo-Manssfelda Úřadu pro vyměřování poplatků v Praze. Dopis z 16. 5. 1935. Státní oblastní archiv Praha, Ústřední ředitelství Colloredo-Manssfeldských velkostatků Dobříš (dále jen: SOA Praha, ÚŘCM), kart. 29. Někdy je uváděna bez bližšího vysvětlení rozloha 57 585 ha. (Voženílek 1930: 386–390)

³ List představené „Convent of Jesus and Mary, Willesden“ z 6. června 1903. SOA Praha, ÚŘCM, kart. 31.

Ve francouzské metropoli se velmi často pohybovala ve společnosti své tety, hraběnky d'Etchegoyen, která (ovšem zcela nevině) sehrála zřejmě zásadní roli v pozdějším skandálu. Hraběnkino dívčí jméno znělo Sarah Bryant Doak, z čehož můžeme usuzovat, že byla buď nevlastní sestrou, či sestřenicí Yvonniny matky. Narodila se v Kanadě, kde se seznámila s francouzským hrabětem Valentinem d'Etchegoyen (1854–1923) a roku 1878 se stala jeho ženou. Zatímco Sarah pocházela z měšťanských kruhů, její muž byl členem velmi vážené rodiny. Jeho matka Valentine (1830–1913) byla dcerou Napoléona Louise de Talleyrand-Périgord⁴ (1811–1898), vévody de Dino a vévody zaháňského, a Alix (1810–1858) z ještě slavnějšího rodu Montmorency.

Protože Lucy Yvonne de Jonquet se v Paříži pohybovala právě v okruhu osob z této společnosti, není divu, že mnozí – a původně snad i kníže Colloredo – se domnívali, že i ona pochází z nejvýše postaveného rodu. Například pozdější iniciátor celého skandálu, Karel kníže Kinský byl obeznámen s odkazem na jméno Graham, které Lucy v Paříži jako vdova užívala, že jde o členku slavného skotského klanu Grahamů, jehož hlava se od roku 1707 honosila titulem vévody z Montrose.

Snad právě proto Kinský, který od roku 1903 zastával v Paříži funkci rakousko-uherského mimořádného vyslance a zplnomocněného ministra, přijal funkci svědka na svatbě Josefa a Lucy Yvonne, která se uskutečnila 18. dubna 1903 v kostele sv. Magdaleny a sv. Petra v pařížské čtvrti Chaillot. Zatímco ale Colloredo o původu své ženy věděl všechno, on se pravdu dozvěděl teprve později. Podle mínění rakouské aristokracie byla ale odpovídajícím partnerem jen osoba alespoň se čtyřmi generacemi šlechtických předků, což nová kněžna Colloredová rozhodně nebyla.

Nevíme, zda impulzem pozdějšího skandálu byla jeho uražená ješitnost, nebo nepřesné informace, jasné je jen to, že manželství knížete Colloredo-Mannsfelda několik následujících měsíců zaměstnávala nejen první společnosti c. a k. monarchie, ale přenesla se také na stránky tisku.

Aféra vypukla v březnu 1904, když Max Egon kníže Fürstenberg naléhavou depeší povolal Josefa do Vídně. Zde byl následně Fürstenbergem, svým švagrem Eduardem knížetem Schönburgem⁵ a hrabětem Heinrichem Clam-Martiničem na základě informací zaslaných z Paříže knížetem Kinským informován, že se stal obětí klamu a že jeho žena byla prohlášena za podvodnickou dobrodružku. Sdělené informace přitom byly takového charakteru, že i přes „bezměrnou lásku a důvěru k manželce“ kníže uvažoval o možnosti anulování sňatku či rozvodu. Po pominutí prvního šoku Josefa ale zaskočilo, jak dlouho a pečlivě byla tato akce plánována.

Kníže Kinský totiž ke shromáždění informací použil služeb známého londýnského právníka sira Georgea Lewise,⁶ který kromě vlastní praxe zřejmě provozoval i diskrétní detektivní agenturu. Ten údajně zjistil, že první manžel Lucy Yvonne zemřel v úplně

⁴ Napoléon Louis de Talleyrand-Périgord (1811–1898), třetí vévoda de Talleyrand, třetí vévoda de Dino a vévoda zaháňský, byl synem Edmonda de Talleyrand-Périgord (1817–1872), druhého vévody de Talleyrand a druhého vévody de Dino, a Dorothey Bironové (1793–1862), od roku 1842 vévodkyně zaháňské.

⁵ Eduard Alois kníže Schönburg-Hartenstein (1858–1944), manžel Josefových sester Johanny (1867–1938).

⁶ Sir George Henry Lewis, 1. baronet (1833–1911), britský právník židovského původu. 1893 rytíř, 1902 baronet (Lewis of Portland Place).

chudobě. Jméni kněžny Colloredové pak pocházelo částečně z kriminální činnosti, když vydíráním (pod blíže nespecifikovanou pohrůžkou) z jistého muže vymámila nejprve 500 a pak 1000 liber, a to krátce před jeho sňatkem. Ve svém londýnském bytě, kde bydlela dva a půl až tři roky, pak Yvonne ještě krátce před svou druhou svatbou přijímala mnoho mužů. Kinský a ostatní aristokraté pak Josefovi navrhli okamžitou anulaci sňatku.

Když po odeznění prvního šoku začal kníže Josef opět chladně uvažovat, odjel do Paříže k manželce, jež všechny informace označila za nepodložené pomluvy. Následně kníže do Vídně oznámil, že k rozvodu nepřistoupí. Případ Josefova manželství v této době již dávno překročil hranice banálního rodinného sporu a byl řešen na nejvyšší úrovni. Kníže Colloredo dokonce nechal o celé věci informovat francouzskou stranu a chtěl zjistit, jaké stanovisko zaujímá ministr zahraničí Théophile Delcassé. Zároveň pomocí prostředníků vedl jednání s rakouským ministerským předsedou Ernestem von Koerber, od něhož si sliboval přímluvu na nejvyšších místech,⁷ ale také s Kateřinu Schratovou, důvěrnou přítelkyní císaře Františka Josefa, a dalšími předními osobnostmi aristokratické obce monarchie.

Během několik měsíců se Josefovi podařilo shromáždit důležité dokumenty, které podle jeho názoru údajné podvody jeho ženy zcela vyvracely.⁸ Protože neměl možnost – či možná chuť – předat je Kinskému a ostatním osobně, požádal o zprostředkování rakousko-uherského velvyslance v Londýně hraběte Franze Deyma. Ani jemu se však nepodařilo odkrýt původ jejího manžela, jehož jméno Graham bylo spíše jakýmsi alias. Zdá se, že skutečně pocházel z aristokratické rodiny, která ale odmítla jeho manželství akceptovat, a Lucy Yvonne přijala až po smrti jejího manžela, když jí nechala vyplácet velkorysou rentu ve výši 4000 liber ročně. Právě díky tomu se stala jednou z nejlépe situovaných nevěst na britských ostrovech. Colloredo na základě zjištěných informací tvrdil, že lživé je i tvrzení o vydírání.

Údajný pokus o vydírání označil za lež. Podobně jako všechny třídy londýnské společnosti spekovala i jeho žena v letech 1901–1902 s výnosy ze zlatých dolů, akciemi a dalšími cennými papíry, ovšem nikoli obratně a přišla o peníze. Ještě dlouhou dobu usilovala o jejich vrácení. Vymáhání 1500 liber, o kterých hovořil londýnský právník Lewis, tak nebylo důsledkem vydírání spojeného s milostnou aférou, ale důsledkem toho, že tento muž buď špatně investoval, či zpronevěry. Kněžna se navíc svého majetku domáhala i po uzavření manželství.

Colloredo-Mannsfeld byl velmi zklamán i tím, že se celý případ přenesl i na stránky rakouského tisku. 27. března 1904 vyšly v listech *Österreichische Volks-Zeitung* a *Prager Tagblatt* dva velmi podobné, bulvárně laděné články. Zatímco první měl nic neříkající název *Doména Angličanky. Příběh aristokratického sňatku*, druhý s titulem *Zrušení knížecího sňatku?* informoval o skandálu mnohem podrobněji a zasadil vážnosti rodu Colloredo-Mannsfeldů těžkou ránu.⁹ Ještě více smyšlenek obsahoval článek *Důvěrnosti z kruhů vysoké šlechty*, jenž vyšel v novinách *Lokalanzeiger*. Podle tohoto článku byla Yvonne vdovou po americkém milionáři Mr. Grahamovi, který své krásné manželce zanechal řadu milionů. „Minimálně v Paříži se povídá, že tento majetek byl knížeti velmi vhod, protože přišel

⁷ List dr. Emila Frischauera knížeti Josefovi z 31. března 1904. SOA Praha, ÚŘCM, kart. 31. Frischauer zároveň odkazoval na telegram o jednání s Koerberem, který ale v archivu dochován není.

⁸ SOA Praha, ÚŘCM, kart. 31 (i pro následující).

⁹ *Auflösung einer fürstlichen Ehe? Prager Tagblatt*, s. 2; *Der Domain der Engländerin. Die Geschichte einer Aristokratenehe. Österreichische Volks-Zeitung*, vše 27. března 1904.

o obrovské peníze v různých spekulacích a byl nucen zatížit své statky na maximálně zákonem povolenou mez.¹⁰

Události z let 1903–1904 Josefa změnily. Jeho osobní život nebyl bez poskvrny a pověsti o náročném životním stylu rozhodně nebyly nepravdivé, jak ostatně dosvědčují i jeho výdaje. Kníže však zároveň významným způsobem zvýšil výnos rodových statků, takže se o výrazném zadlužení jejich majetku nedalo mluvit. Mnohem větší ránu pro něj představovaly pomluvy, nedůvěra a zášť ze strany přátel a vzdálených příbuzných, jejichž cílem byla dehonestace kněžny Yvonne a anulování částí šlechtické společnosti neschvalovaného sňatku. Přes to se kníže Josef zřejmě již nikdy nepřenesl a je velmi pravděpodobné, že tato aféra hrála významnou roli v rozvolnění jeho vztahů s vlastní a stále častějších cest do zahraničí. V polovině 20. let kníže Josef dokonce přenesl své hlavní sídlo do Paříže, kde také v roce 1957 zemřel.

¹⁰ Intimes aus dem Hochadel, *Lokalanzeiger*. Datum na výstřižku nedochováno. Uloženo in: SOA Praha, ÚŘCM, kart. 27.

SEZNAM LITERATURY

VOŽENÍLEK, Jan. *Předběžné výsledky československé pozemkové reformy: země Česká a Moravsko-slezská*. Praha: Jan Voženílek, 1930.

Archivní prameny:

Státní oblastní archiv Praha, fond Ústřední ředitelství Colloredo-Mannfeldských velkostatků Dobříš, kart. 27, 29 a 31.

(*Prof. PhDr. Jan Županič, Ph.D.* je historik, specializuje se především na dějiny šlechtických elit Rakouské monarchie a dějiny habsburské říše v 19. a 20. století.)